

Új komplexitás felé

MANIFESZTUM

Szerzői információ:

Csaba Ders

Építész, 2003-ban szerezte diplomáját a PTE PMMF műszaki karán, ugyanott készíti doktori disszertációját. A 2006/2007-es tanévben Fulbright-ösztöndíjas vendégkutató volt a Columbia Egyetem várostervezési karán, jelenleg a University College London építészeti karán városfejlesztést és -tervezést tanul. Kíváncsi, szeret tanulni és tanítani. Kutatásaiban, írásaiban a világot az építészeti szemszögekből, de a lehető legtágabb perspektívában igyekszik szemlélni. Két egyszerű kérdést ismételget magának: 1. Mit tudunk ma a világról? 2. És mi köze van ennek az építészethez?

Így hivatkozzon erre a cikkre:

Csaba Ders. „Új komplexitás felé.”

Információs Társadalom IX, 1. szám (2009): 72–73.

<https://dx.doi.org/10.22503/inftars.IX.2009.1.7>

A folyóiratban közölt művek

a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 4.0

Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően használhatók.

Új komplexitás felé

Manifesztum¹

A magyar építészársadalom – a rendszerváltás után, az információ korában

Építészeti világképünk fejlődésének fontos állomása volt, amikor megsejtettük az építészeti modern kialakulásának a lényegét: annak a társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális átalakulásnak, vagyis inkább az ezeket indukáló személtváltásnak a súlyát, ami végül is drámai módon átformálta a premodern építészeti világképét. Ez a nézőpont-eltolódás ugyanis új perspektívába helyezte az építészeti objektumokat, és magával vonta az építészet szerepének újrafogalmazását, életre hívta azt a jelenséghalmozatot, amelyet ma az építészetben modernnek nevezünk.

A mai kor is hasonló kihívások elé állítja építészeti világképünket. Számtalan új intellektuális áramlat és új eszköz teremt mindig újabb szellemi és fizikai közeget az építészeti gondolkodás és az építészeti tevékenység számára. A társadalomtudományban például az „információs társadalom” modellje, technológiai környezetünkben az életterünk behálózó interaktív digitális eszközök megjelenése nyit az építészetre is kiható új távlatokat, de a legmarkánsabb hatást a mai magyar építészetre talán mégis a keleti blokk felbomlásával elindult többdimenziós átalakulási folyamatok gyakorolták. A rendszerhez rendelt új szabadsági fokoknak köszönhetően mozgásba lendült politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális alrendszerek újrakoreografáltak – és mind a mai napig folyamatosan újrafogalmazzák – az építés folyamatát és az építész szerepét, lépéskényszerbe hozva az egész építészársadalmat.

A rendszerváltás óta eltelt tizenhét évben mégis úgy tűnik, hogy a magyar építészet ezzel a „lépéssel” mindmáig adós maradt. A mai napig nem tud e kor kihívásainak megfelelő szakmai világképet megfogalmazni, és – részben ennek következtében – nem tudja érvényesíteni szakmai szempontjait az építészetet érintő döntéshozatali mechanizmusokban sem.

Ez nem stílári kérdés, és nem is „egyemberes” feladat. Nem egy-egy építész vagy egy-egy haladó épület feladata, hanem hosszú folyamat – az építészársadalom közös ügye! A problémák megértéséhez és megoldásához csak az építészet közegének alaposabb megismerésével és építészeti világképünk újrafogalmazásával juthatunk közelebb. Ez az a kontextus ugyanis, amelyben – ha akarjuk, ha nem – a kor építésze értelmezhető és értelmezendő! Ennek megértése nélkül az építészet a közegét formáló dinamikának kiszolgáltatva magatehetetlenül sodródik, képtelen sikeresen újrafogalmazni a saját szerepét és identitását, vagyis képtelen újrapozicionálni magát ebben a drámai ütemben változó régióban és világban.

Az építészet nemcsak a fizikai környezetre vonatkozó víziók, elképzelések tárháza, hanem szükségképpen értékválasztások terepe is. A fizikai környezeten jóval túl-

¹ A Manifesztum 2008. február 8-án jelent meg először, az *Építészforum*ban (<http://www.epiteszforum.hu/node/8426>). A mostani másodközlés nem szöveghű, időközben számos stílári javításon esett át.

mutató, komplex életteret teremtő vagy éppen romboló erő a közösségi lét lenyomata, kifejezője és egyben létrehozója. Egyszerre eredmény és eszköz, hardver és szoftver.

Ezért mélyebben meg kell ismernünk a működését, távolabbra kell látnunk az építészet klasszikus értelemben vett határainál és szorosan vett tárgykörénél. Nyitni kell az építészeti közegét meghatározó „világok” és társtudományok felé. Az építészeti tágabb kontextusának léptékéhez és komplexitásához igazodva a fizikai, társadalmi, politikai, gazdasági, kulturális, technológiai stb. környezet alakításának és az építés folyamatának teljes spektrumáról kell gondolkodnunk. Ehhez olyan műhelyekre, fórumokra, diskurzusokra és mindezek összehangolt működésére van szükség, amelyek az építészeti és az építészeti közegét meghatározó világok között dialógust, együtt gondolkodást teremtenek, potenciális kapcsolódási pontokat tárva fel az együttműködéshez. Olyan alkalmakra van szükség, ahol az építészeti a „társvilágok” közegében tesztelheti, csiszolhatja, aktualizálhatja saját világképét. Olyan mediált konfliktusokra van szükség, amelyek felfedhetik mai építészeti világképünk működési hibáit, s a tapasztalatokból kirajzolódhat egy kutatási program és egy új építészeti.

E folyamat végén az új építészeti világkép – ideális esetben – egy új építészeti tér-koncepcióban manifesztálódik. Olyan intellektuális eszközt hozhatunk így létre, amely képes összegezni és mobilizálni a társdiszciplínák eredményeit, egységes térképzetben megragadva ezt a jóval életszerűbb komplexitást, s képes integrálni és mediálni e „társvilágokat”, képes egy világos cél érdekében mobilizálni a társadalmunkban rejlő erőket.

Tőlünk függ, hogy felnőve saját korunkhoz mi is „nagygeneráció” leszünk-e, vagy megfutamodva a kihívás elől, pusztán egy csalódott, meghasonlott építésztársadalom!

Ders Csaba, 2008. február 8.